

Høringsuttalelse til reguleringsplan for Bergmesteren Raudsand AS i Neset kommune

MED INNSIGELSE, PLAN- OG BYGNINGSLOVEN § 5-4

Sunndal kommune

Gjemnes kommune

Tingvoll kommune

Høringsfrist 1. juni 2018

1. Høringsuttalelse med innsigelse til reguleringsplan for Bergmesteren Raudsand AS i Neset kommune.....	3
2. Sammendrag og konklusjon.....	3
3. Innsigelse til planforslaget, hjemmelsgrunnlag	4
4. Hvorfor lytte til nabokommunene.....	5
5. Nasjonalt deponi for uorganisk farlig avfall	6
5.1 Lokalisering	6
5.2 Nasjonale mål for reduksjon av CO2	7
5.3 Behandlingsprosess	7
5.4 Transport	8
5.5 Marked.....	8
5.6 Tiltakshaver.....	9
5.7 Konsekvenser for andre næringer	9
5.7.1 Marine næringer	9
5.7.2 Reiseliv.....	12
5.7.3 Fiske.....	12
5.7.4 Friluftsliv	13
5.7.5 Omdømme	13
5.8 Politisk prosess	13
5.9 Utslippstillatelse	14
5.10 Fjordsystemet	14
6. Planforslaget fra Bergmesteren Raudsand AS.....	15
6.1 Plangrunnlag	16
6.2 Null-alternativet.....	16
6.3 1000-årsperspektivet.....	17
6.4 Vannforekomsten	17
6.5 Kulturminner.....	18
6.5.1 INNSIGELSE	19
6.6 Etterdriftsplan.....	19
7. Planenes Del 1 Deponier for ordinært/inert avfall.....	20
7.1 Deponi 1.....	20
7.2 Deponi 2.....	20
7.3 Deponi 3.....	20
7.4 Deponi 4.....	21
7.5 Deponi 5.....	22
7.6 Deponi 6.....	22
7.7 INNSIGELSE	22
8. Planens Del 2 Prosessanlegg og deponi for uorganisk farlig avfall	22
8.1 Sjøfylling.....	22
8.1.1 Forurensing.....	25

8.1.2 Plassering av sjøfyllingen.....	27
8.2 Industriområdet.....	27
8.2.1 INNSIGELSE.....	29
8.3 Deponi for uorganisk farlig avfall.....	29
8.3.1 Forurensing.....	31
8.3.2 INNSIGELSE.....	32

1. Høringsuttalelse med innsigelse til reguleringsplan for Bergmesteren Raudsand AS i Nesset kommune

Tingvoll, Sunndal og Gjemnes kommuner viser til oversending av reguleringsplan for Bergmesteren Raudsand AS 05.04.2018 til høring og offentlig ettersyn, med høringsfrist satt til 01.06.2018.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 andre ledd fremmer Tingvoll, Sunndal og Gjemnes kommuner felles innsigelse til reguleringsplanen for Bergmesteren Raudsand AS fordi planen i vesentlig grad er

- i strid med plan og bygningsloven § 1-1, første ledd.
- i strid med interkommunal kommunedelplan for sjøområdene på Nordmøre (Sjøområdeplana).
- i strid med forvaltningsmål og miljømål i Vannforskriften.
- i konflikt med næringslivsinteresser og fritidsinteresser i nabokommunene.
- i konflikt med naturmangfoldet, naturmangfoldloven §§ 8-12.
- i konflikt med kulturminner, kulturminneloven § 3 (Honnhammaren i Tingvoll)
- skadelig for områdets/regionens omdømme.

Innsigelsene gjelder

- planen i sin helhet.
- havneområdet og industriområdet, herunder sjøfyllingen.
- deponi for uorganisk farlig avfall.
- deponiene 2, 3, 4 og 5 for ordinært og inert avfall.

Høringsuttalelsen er skrevet i samarbeid mellom de tre kommunene, der følgende har deltatt i arbeidsgruppe oppnevnt av rådmennene:

Anne Guri Aase, Plansjef Sunndal kommune

Eirin Husby Frey, Rådgiver Gjemnes kommune

Heidi Oddrun Jordahl, Rådgiver Gjemnes kommune

Per Gunnar Løset, Cand.agric./Avdelingsingeniør Tingvoll kommune

I tillegg har andre fagpersoner i kommunene bidratt i arbeidet.

Innsigelsene er nærmere grunngitt i teksten under.

2. Sammendrag og konklusjon

Planforslaget innebærer store inngrep både i fjell, på land og i sjø på Raudsand. Deponi for uorganisk farlig avfall og øvrige deponier med ordinært avfall på fjellet vil være irreversible inngrep med vesentlige negative konsekvenser i all framtid for miljø og samfunn, også i nabokommunene. Deponiet for uorganisk farlig avfall er mangelfullt utredet når det gjelder geologi, hydrologi og konsekvenser på lang sikt. Det samme gjelder for de nye dagdeponiene for middels og lettere forurensede masser på fjellet. På grunn av tiltakets art og omfang, og

etter en samlet vurdering, mener vi planforslaget er i strid med plan- og bygningslovens formålsparagraf.

Industriområdet plasseres over de gamle gruvene, delvis på sjøfylling over den sterkt forurensede fjordbunnen. Utslippsvann fra alle deponier blandes sammen til et felles utslipp, samtidig som det ikke er tilstrekkelig kartlagt hva som er deponert i de gamle gruvene. Det er knyttet mange usikkerhetsmomenter til planene og behovet for avbøtende tiltak i gjennomføringsfasen og driften av anleggene er omfattende.

Vi vurderer området som uegnet til formålet. I stedet for å lete etter egnet sted, er det her brukt store ressurser i forsøket på å dokumentere at et uegnet sted kan brukes til behandling og deponering av forurenset og farlig avfall.

Selv om risikoen for ulykker ved transport av farlig avfall skulle være liten er den til stede og det er nabokommunene som må leve med denne risikoen og i liten grad Nesset kommune.

I KU og ROS-rapportene framkommer mange usikkerhetsmomenter som av konsulenten hver for seg blir vurdert som akseptable, men vi ser at området vil være svært komplekst både å bygge ut og drifte nå og i ettertid. Vi mener at en kritisk helhetsvurdering mangler og at premissene som legges til grunn for KU og konklusjonen i KU er feil.

Vi finner det kritikkverdig at planen sendes på høring før alle utredninger er ferdige, det vil si også uten at kommunestyret hadde dette grunnlaget. Saken er ikke utredet tilstrekkelig til å kunne oppfylle forvaltningslovens krav til forsvarlig saksbehandling.

Planmyndigheten, Nesset kommune, har med sitt vedtak 22.3.2018 ukritisk godtatt planforslaget. Nabokommunene Gjemnes, Tingvoll og Sunndal går sterkt imot planforslaget og ser seg nødt til å fremme innsigelse på flere punkter i samsvar med plan- og bygningsloven § 5-4 andre ledd.

3. Innsigelse til planforslaget, hjemmelsgrunnlag

Plan- og bygningsloven (PBL) § 5-4 har bestemmelser for innsigelse til planforslag. Andre kommuner kan fremme innsigelse mot forslag til reguleringsplaner i spørsmål som er av vesentlig betydning for kommunens innbyggere, for næringslivet eller natur- eller kulturmiljøet i kommunen, eller for kommunens egen virksomhet eller planlegging.

Vilkåret om at planforslaget er av **vesentlig betydning** for kommunens innbyggere, for næringslivet eller natur- eller kulturmiljøet i kommunen, eller for kommunens egen virksomhet eller planlegging vurderes å være oppfylt for kommunene Gjemnes, Tingvoll og Sunndal fordi Tingvoll/Sunndalsfjorden er resipient for utslipp fra prosessanlegg for uorganisk farlig avfall og for utslipp fra all deponivirksomhet på Raudsand. Dette for all framtid. En vesentlig del av transporten til anlegget vil foregå i fjordsystemet.

Planforslaget fra Bergmesteren Raudsand AS har etter vår vurdering vesentlige negative virkninger for miljøet i Tingvoll/Sunndalsfjorden, for arbeidsplasser i næringer som fiske, reiseliv og marine næringer i nabokommunene og for friluftsliv og områdes/regionenes omdømme for øvrig.

Alle punkter det fremmes innsigelse på er nærmere begrunnet under hvert punkt i høringsuttalelsen.

4. Hvorfor lytte til nabokommunene

Neset kommune grenser til Gjemnes i nord, Sunndal i sør og Tingvoll mot øst i Tingvollfjorden. Kommunen forvalter kun en mindre del av fjordsystemet og har en strandlinje på om lag 14 km i Tingvollfjorden. I Langfjorden/Romsdalsfjorden forvalter Neset et mye større areal og en vesentlig lengre strekning med strandlinje.

FIGUR 1 AREALER I SJØ KOMMUNEVIS I NORDMØRSFJORDENE. TALLENE VISER KVADRATKILOMETER PER KOMMUNE. NESSET SITT AREAL I TINGVOLL/SUNNDALSFJORDEN MARKERT MED GULT.

Planområdet ligger helt inntil kommunegrensen til Gjemnes kommune og i flere av dokumentene som følger saken er det vist inngrep over kommunegrensen.

Båttransport passerer ingen eiendommer i Neset kommune, mens kommunene Kristiansund, Averøy, (eventuelt Aure) Gjemnes og Tingvoll vil ha transporten i sine farvann. Alle utslipp til sjø havner i resipienten Tingvoll/Sunndalsfjorden.

Neset kommune (nye Molde kommune) har alternativer i Romsdalsfjorden/Langfjorden/Eresfjorden der mange av problemstillingene som møtes på Raudsand, som gamle gruver og forurenset fjord, er fraværende. Det har i lengre tid vært klart at det er kraftig motstand fra nabokommunene på Nordmøre mot å legge deponiet ved Tingvoll/Sunndalsfjorden, og siden Neset potensielt har alternativer, mener vi dette burde vært vurdert/utredet av kommunen før tiltaket blir forsøkt presset igjennom på Raudsand. Saken er ikke tilstrekkelig utredet og det kan være en saksbehandlingsfeil, jf. forvaltningslovens krav til forsvarlig saksbehandling.

5. Nasjonalt deponi for uorganisk farlig avfall

5.1 Lokalisering

Miljødirektoratet søkte i første omgang å finne egnede nedlagte gruver eller steinbrudd til formålet. På Raudsand er de gamle gruvene vurdert som uegnet og Bergmesteren Raudsand har derfor kommet med forslag om nye fjellhaller. Tilsvarende anlegg med sprengte fjellhaller kan, om ønskelig, etableres svært mange steder langs kysten også i Oslofjordområdet, der det er tilgang til sjø/kai og fjell.

Behandling og deponering av avfall bør i størst mulig grad skje i nærhet til der avfallet oppstår. Tyngdepunktet av avfall i Norge er konsentrert i Oslofjordområdet og avstanden derfra til Raudsand er omlag 1100 km.

Miljødirektoratet har i sin rapport «**Sammenstilling av rapporter og Miljødirektoratets vurderinger** (Vedlegg til svar på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om å utrede lokaliteter for deponi for farlig avfall.)», følgende vurdering av miljøeffekten av et deponi på Raudsand:

4.1 Geografisk plassering sett opp mot hvor avfall genereres

Raudsand ligger vesentlig lenger unna tyngdepunktet for avfallsproduksjonen enn de andre tre lokalitetene. Forskjellene mellom de andre lokalitetene er trolig små når det gjelder samlet avstand fra produktionsstedene for industriavfall og flygeaske fra Norge. Dalen gruver har imidlertid vesentlig kortere avstand til Kronos Titan, hvor syreavfallet oppstår, enn de andre mulige lokalitetene.

De tre største kildene for uorganisk farlig avfall i Norge, som i dag går til eksternt deponi er avfallsforbrenningsanlegg (50-60 tusen tonn), primæraluminiumsindustrien (ca. 40 tusen tonn) og Kronos Titan i Fredrikstad (200-250 tusen tonn) (Norconsult 2016). Av de ni store avfallsforbrenningsanleggene ligger seks fra Sandnes og østover, alle ved kysten med unntak av Hamar, og tre ligger på kyststrekningen Ålesund-Trondheim. Hovedtyngden av primæraluminiumsindustrien ligger på Vestlandet, tre anlegg sør for Bergen og tre nord for Bergen (ett anlegg i Mosjøen). Mesteparten av avfallet genereres dermed på kyststrekningen fra Østfold til Aust-Agder.

Mesteparten av importert avfall kommer fra svenskekysten og østlige Danmark.

Norconsult har gjort grove beregninger av utslipp fra transport for tre av lokalitetene. Beregningen er gjort med utgangspunkt i enveistransport av alt avfall på sjø, og inkluderer import av flygeaske fra Norden. Verdiene er kun anslag, som gir en pekepinn om forholdet mellom lokalitetene.

Tabell 2. Grove anslag på utslipp ved sjøtransport til tre av lokalitetene (Norconsult 2016).

	CO ₂ -ekvivalenter (tonn/år)	SO ₂ -ekvivalenter (tonn/år)
Raudsand	14 774	233
Rekefjord	4 856	77
Lervika	4 848	77

Det er ikke gjort et tilsvarende overslag for Dalen gruver i Brevik, men vi antar at den lokaliteten kommer bedre ut enn Rekefjord og Lervika, fordi den ligger nærmere Fredrikstad, med en betydelig avfallsmengde i form av uorganisk syre. Brevik har også kortere avstand til svenskekysten enn de andre lokalitetene.

Miljøeffekten av disse utslippene er ikke nærmere vurdert, men Raudsand skiller seg ut i negativ retning.

Miljødirektoratet har ikke noen gang konkludert med at Raudsand ut fra faglige grunner er den best egnede lokalitet for deponi i Norge.

5.2 Nasjonale mål for reduksjon av CO2

For å nå nasjonale mål om klimagassutslipp kan lokalisering av store virksomheter være av betydning. Klima- og miljødepartementet skriver i sitt høringsbrev til «Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning i kommunene», datert 3.10.2017, *«Hensikten med nye statlige planretningslinjer på området er å sikre at kommunene, fylkeskommunene og staten gjennom sin planlegging bidrar til at samfunnet forberedes på og tilpasses et klima i endring, og planlegger for løsninger som både reduserer utslippene og reduserer risiko og sårbarhet for klimaendringer.»*

Norge har på vilkår tatt på seg en forpliktelse om minst 40 % utslippsreduksjon i 2030 sammenliknet med 1990 (Miljødirektoratet)

Etableringen av deponiet på Raudsand bidrar ikke i riktig retning. Både avfallet og eventuelt stein/pukk i retur skal her fraktes lange avstander.

Lokaliseringsspørsmålet er ikke drøftet i reguleringsplanen og det er en vesentlig mangel at en så stor etablering ikke er forankret i overordnede planverk med overordnede vedtak, men behandles som reguleringsplan med en lokal beslutning.

5.3 Behandlingsprosess

I følge planforslaget vil hoveddelen av avfallet som er kategorisert som farlig avfall bestå av flyveaske fra forbrenningsanlegg og fortynnet, jernholdig svovelsyre. Det er per dags dato ikke foretatt valg av teknologisk plattform, men vi forstår det slik at hovedalternativene er en prosess som benytter seg av svovelsyre fra Kronos Titan (BAT) eller en Halosep-prosess. Andre metoder er også vurdert, blant annet OiW- prosess. I og med at Bergmesteren Raudsand's samarbeidspartner Stena har patent på Halosep har denne metoden blitt prioritert. Prosessene skal imidlertid være relativt like.

Bruk av svovelsyre regnes som BAT-prosess (best available technology) i dag, mens Halosep og OiW antas å få BAT-status når disse er ferdig utviklet. Fordelene med metoder som Halosep og OiW er at de klarer å skille ut tungmetaller fra asken som kan gå videre til gjenvinning. Den resterende flyveasken kan deretter deponeres som ufarlig avfall eller brukes som komponent i f.eks. betong. Behovet for store deponier for farlig avfall vil altså bli drastisk redusert når denne teknologien kan tas i bruk. Ifølge Norsep som utvikler OiW kan en slik prosess gjennomføres inne på selve forbrenningsanleggene hvor flyveasken produseres. Behovet for å transportere farlig avfall over større distanser for å få det prosessert vil falle helt bort.

Halosep trekker frem muligheten for å deponere flyveaske lokalt som en av fordelene med sin prosess, noe som igjen minimerer transportbehov og utbygging av store deponier for farlig avfall. Vi kan ikke forstå behovet for et anlegg av den størrelsesorden som legges frem i planforslaget når hovedfordelene for den teknologiske plattformen som foreslås benyttet er kraftig reduksjon av farlig avfall, lokal prosessering og lokal deponering.

Det vil være uhensiktsmessig både økonomisk og ut i fra et klimaperspektiv å transportere u-prosessert avfall sjøveien fra forbrenningsanleggene til Raudsand, all den tid prosesseringen kan gjennomføres der hvor avfallet produseres. Behovet for store deponier for farlig avfall blir mindre fremover og vi mener dette ikke samsvarer med de enorme investeringene som

planlegges på Raudsand med utfylling i sjø, sprenging av fjellhaller, og bygging av prosessanlegg og forskningssenter.

5.4 Transport

Transport av farlig avfall skal i all hovedsak foregå på sjø, mens en liten andel (1-2%) skal komme på veg. Båttransport følger leia fra åpent hav innover Bremsnesfjorden, Kvernesfjorden, (eventuelt Talgsjøen), Freifjorden gjennom Gjemnessundet og innover Tingvollfjorden til Raudsand. Ulykkesstatistikken til Sjøfartsdirektoratet forteller om et betydelig årlig antall uhell som grunnstøtinger, forlis og uhell ved kai/havneområde. At uhell skjer finnes mange eksempler på.

Bulkskipet Federal Kivalina gikk på land på sørvestspissen av Årsundøya i Tingvoll i oktober 2008, fullastet med aluminiumoksid. På tross av fine værforhold der Freifjorden er bred og leden god, og med Norsk los om bord, gikk den 200 meter lange båten på grunn, og ble liggende der i flere dager.

I KU-rapporten **Risiko- og sårbarhetsvurdering av sjøtransport** er bulkskipet CSL Trimnes brukt som eksempel på typisk båt for frakt av flyveaske. Et enkelt søk på internett viser at skipet har vært involvert i flere uhell/ulykker, blant annet gikk det på grunn ved Sklinna fyr på Trøndelagskysten i 2007.

Selv om risikoen for ulykker skulle være liten er det tross alt nabokommunene som må leve med denne risikoen og i liten grad Nesset kommune. Konsekvensene av en ulykke kan være store.

Vegtransporten er kun beskrevet på Fv 666. Det som kommer fra Østlandet langs veg vil sannsynlig benytte E6 og Rv 70 fra Oppdal. Transport på strekningen fra Dovrefjell til Raudsand vil da i all hovedsak være i nedbørsfeltet til elva Driva og Tingvoll/Sunndalsfjorden.

I reguleringsplanen kan det ikke tas stilling til hvordan transporten skal foregå og vi har ingen garantier for at den høye andelen båttransport oppfylles. I tillegg til å være et forretningsmessig spørsmål forutsetter transport til sjøs infrastruktur for innsamling av avfall til havner i Oslofjordområdet/Skagerrak/Kattegat m.fl. Bare en liten økning av andel transport på veg vil gi stort utslag i antallet vogntog til Raudsand.

5.5 Marked

De forurensede massene vil komme fra Norge og delvis fra Skandinavia, Storbritannia og Nord-Europa (*Norconsult, Sammenstilling av konsekvensutredning og risiko- og sårbarhetsanalyse*). Produkter av stein/pukk vil gå til det Norske markedet og dels til det Skandinaviske og Nordeuropeiske markedet.

En del av forretningsideen til Bergmesteren Raudsand AS er dermed import av uorganisk farlig avfall og lettere forurensede masser til Raudsand fra land i Skandinavia og Nord-Europa, inkludert Storbritannia. Import av avfall i slikt omfang inngår ikke i Norges nasjonale forpliktelser for avfallshåndtering og en slik aktivitet er lite ønskelig i vår nærhet.

Framtidig utvikling med mer gjenbruk og mindre avfallsproduksjon kan føre til redusert omsetning og fare for konkurs. Det skal gjøres store grunnlagsinvesteringer på Raudsand

som krever god inntjening. Vi tror ikke noen av de store selskapene som skal drifte anleggene på Raudsand er villige til å tape penger på driften.

5.6 Tiltakshaver

Bergmesteren Raudsand AS som nå eier området hvor deponiene ligger ble i april 2009 pålagt av Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF) å lage en avslutningsplan for deponiene innen 1. juni 2009. Dette ble ikke gjennomført før 7. november 2012 etter flere utsettelse. Frist for gjennomføring av planen ble satt til desember 2013. Under varsel om tvangsmulkt er fremdeles ikke sekkene tatt hånd om og ny og endelig frist er satt til oktober 2018.

Med den manglende gjennomføringsevne som er vist med avslutning av deponi 1 finner vil liten grunn til å tro at driften av deponi 2, de øvrige dagdeponiene, deponiet for uorganisk farlig avfall, samt prosessanlegg skal «gå på skinner».

Tiltakshaver Bergmesteren Raudsand AS har markedsført prosjektet nærmest som et miljøtiltak på Raudsand gjennom en brosjyre på sine hjemmesider sammen med KU og fagrapporter. Vi finner dette villedende og vi mener det er uheldig at tiltakshaver driver aktiv villedende markedsføring av sitt prosjekt i høringsperioden for planforslaget, også i sosiale medier. Det er for eksempel ikke avgjort hvilken prosesseringsmetode som skal brukes på Raudsand, noe som for øvrig heller ikke skal avgjøres i reguleringsplanen. Halosep-metoden, som aktivt markedsføres, er på prøvestadiet og er i dag ikke en godkjent prosess. For øvrig utviklet for lokal behandling av farlig avfall og dermed for å unngå lang transport.

ROS-analysen konkluderer med at *«virksomheten, slik den er planlagt pr. oktober 2017, fremstår som akseptabel, gitt at aktiv risikostyring inngår i daglig drift og at identifiserte tiltak følges opp. Det er også en forutsetning at nødvendige tiltak gjennomføres for å tilfredsstille kravene til storulykkevirksomhet»*. Tatt i betraktning anleggets størrelse og kompleksitet, samt kort anleggstid, er vi i tvil om det er mulig å oppfylle forutsetningene i risiko- og sårbarhetsanalyse på en forsvarlig måte.

5.7 Konsekvenser for andre næringer

5.7.1 Marine næringer

Siden 2013 har 10 kommuner på Nordmøre, samt Nesset kommune i Romsdal arbeidet for å få til en helhetlig plan for å ivareta veksten i de marine næringene. Interkommunal kommunedelplan for sjøområdene på Nordmøre (Sjøområdeplana) er i disse dager til endelig godkjenning i deltakerkommunene. Et deponi på Raudsand må kunne sies å være i vesentlig strid med intensjonene i Sjøområdeplana, og vil kunne være til hinder for nye etableringer, vekst og utvikling innenfor akvakultur og oppdrett i området/regionen.

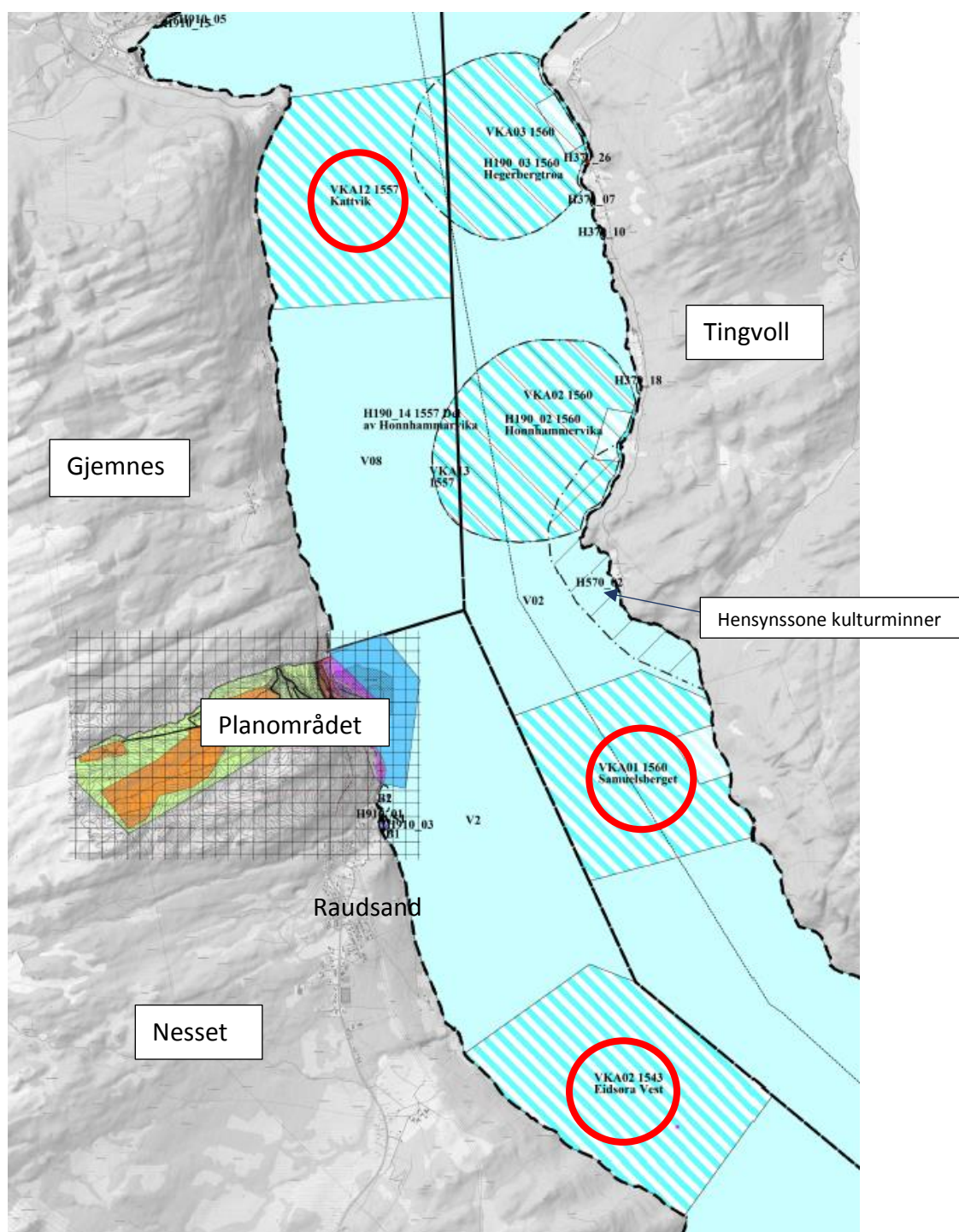
Møre og Romsdal er et av Norges største sjømatfylker, med en eksport på ca. 17 mrd. kr i 2016. Av dette representerte laks og ørret 9,6 mrd. kr. Nordmøre er en betydelig oppdrettsregion, og omlag 55 % av alle konsesjonene for lakseoppdrett i Møre og Romsdal er lokalisert her. Nordmøre vil være en region som vil stå for en vesentlig oppdrettsproduksjon av laks også i fremtiden. I tillegg skjer store deler av den norske produksjonen av oppdrettskveite på Nordmøre. Dei største aktørene innen oppdrett i regionen er Lerøy Midt AS, Marine Harvest Norway AS og SalMar Farming AS.

FIGUR 2 AREAL AVSATT TIL AKVAKULTUR I SJØOMRÅDEPLANA, VIST MED MØRK BLÅFARGE

I Tingvollfjorden er det stor oppdrettsproduksjon. I fjordsystemet blir det produsert om lag 11 000 tonn oppdrettslaks årlig. Aktørene er Lerøy Midt AS som produserer matfisk på fire lokaliteter i midtre og ytre del av fjordsystemet, og Aqua Gen AS som produserer stamfisk. Produksjon av stamfisk er særlig verdifull, og Aqua Gen AS er en av de ledende internasjonale stamfiskaktørene på laksefisk. De har en stor del av sin stamfiskproduksjon på tre sjølokaliteter i indre del av Tingvollfjorden.

Etablering av et avfallsdeponi kan i verste fall bety en trussel for store deler av oppdrettsnæringen på Nordmøre. Næringen peker på at deponiet vil svekke deres fremste salgsargument som er ren, norsk natur. I tillegg kan et deponi føre til at det blir umulig å oppnå internasjonale kvalitetsstandards. Dersom større aktører velger å trekke ut sin produksjon fra dette området innebærer det tap av et stort antall arbeidsplasser både lokalt og regionalt, og området kan tape verdiskapingen som oppdrettsnæringen og tilknyttede næringer står for. Et eksempel på ringvirkninger er at dersom Aqua Gen AS skulle trekke seg ut fra Tingvollfjorden, vil det ramme Pure Norwegian Seafood AS på Averøy som har samarbeid med Aqua Gen om slaktning av overproduksjon og produksjon av lakserogn til konsum.

FIGUR 3 AKVAKULTURLOKALITETER I TINGVOLLFJORDEN RUNDT RAUDSAND. VKA ER ER OMRÅDER FOR AKVAKULTUR. FRA FORSLAG TIL INTERKOMMUNAL SJØOMRÅDEPLAN FOR NORDMØRE. LOKALITETENE MERKET MED RØD SIRKEL ER IKKE UTREDET I KU.

Av de nærmeste lokalitetene i fjorden er Kattvik i Gjemnes, Samuelsberget i Tingvoll og Eidsøra Vest i Nesset ikke vurdert i KU. Alle disse lokalitetene vil bli negativt påvirket av tiltaket. De to lokalitetene på vestsiden av fjorden ligger begge vesentlig nærmere Raudsand enn Merraberget og Skjølsvika som er vurdert i KU. Tiltakshaver og Nesset kommune er godt kjent med planarbeidet.

Disse lokalitetene burde vært utredet i KU, og vi mener det er en saksbehandlingsfeil at dette ikke er gjort, jf. prinsippene i forvaltningsloven om forsvarlig saksbehandling. Et planvedtak kan være ugyldig.

5.7.2 Reiseliv

Reiselivsnæringen har et sterkt fokus på bærekraft og grønn utvikling. Dette er tydelig både i den nye stortingsmeldinga om reiseliv – «Opplev Norge – unikt og eventyrlig» (Stortingsmelding nr. 19 2016-2017) og i Innovasjon Norge sin strategi for reiselivsutvikling. Målet er å skape 20 000 nye arbeidsplasser i reiselivsnæringen innen 2025, fra 160 000 til 180 000 arbeidsplasser samlet sett for landet. Reiselivsnæringen har som ambisjon å ta posisjonen som den ledende naturbaserte destinasjonen i verden, og Møre og Romsdal har mål om å bli «aktivitets- og opplevelsesfylke nr. 1 i Norge».

Reiselivsnæringen i Møre og Romsdal omsatte i 2015 for nær 300 millioner kroner mer enn i 2004, og det er mer enn en firedobling. Siden Møre og Romsdal ønsker å være et aktivitets- og opplevelsesfylke, er det gledelig med god utvikling. Reiselivsnæringen har, med unntak av olje, gass og den maritime næringen, hatt den størst verdiskapning på 2000-tallet i forhold til resten av næringslivet (Fylkesstatistikk 2017).

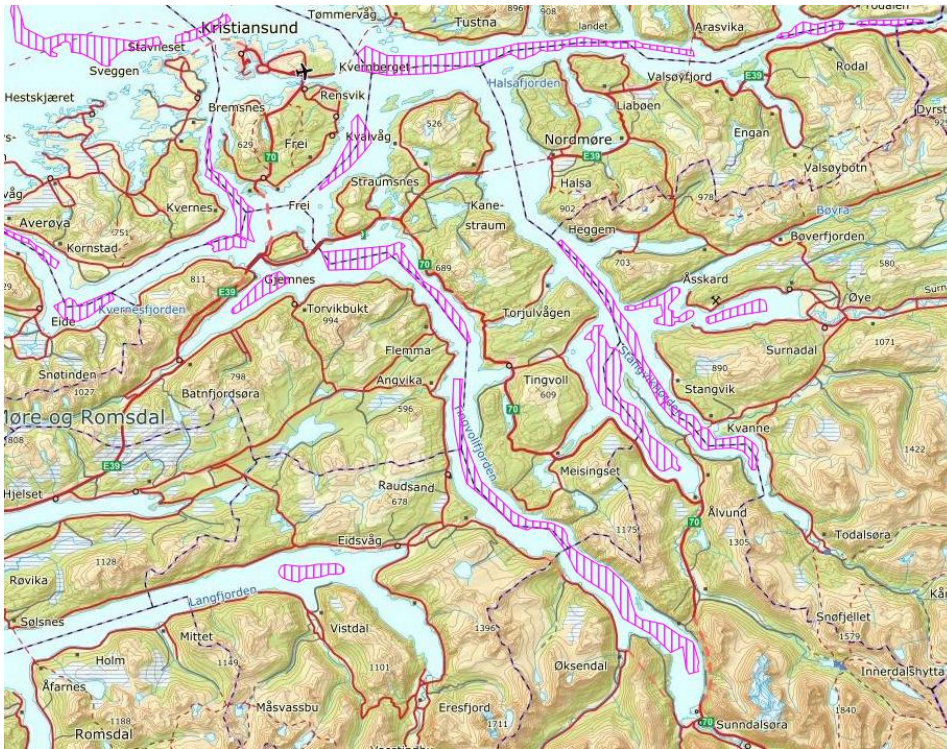
Et avfallsdeponi på Raudsand harmonerer dårlig med det reiselivsnæringen selger, både nasjonalt og internasjonalt, som er rein og urørt natur. Raudsand ligger i et område med mange sterke reiselivsprodukter som mellom annet:

- Tingvollst – kåret til verdens beste ost
- Angvik Gamle Handelssted – vurdert som et av Norges beste hoteller på Booking.com og Tripadvisor
- Øksendalen og Sunndalsfjella, topptur- og vandreddestinasjon i verdensklasse
- Eikesdalen og Innerdalen – «Norges vakreste fjelldaler»
- Dovrefjell og Sunndalsfjella Nasjonalpark
- Trollheimen - er kjent for å være blant stedene med renest luft i Europa
- Økoparken i Tingvoll - et nasjonalt kunnskaps- og opplevelsessenter for å fremme økologi og bærekraftig utvikling.
- Mardalsfossen - er en attraksjon i verdensklasse.
- Kleiva i Tingvoll ved Tingvollfjorden - kåret til best beliggende utleie-feriestedet i Europa i 2017

Fisketurisme er utbredt i fjordsystemet, i mange tilfeller som tilleggsnæring i landbruket.

5.7.3 Fiske

Det foregår blant annet aktivt kilenotfiske etter laks i Tingvoll og Sunndalsfjorden. Fiskeridirektoratets kartbase viser reketrålfelt i fjorden utenfor Raudsand, fig. 5. Forurensningene utenfor Raudsand er ekskluderende for fiske i området.

FIGUR 4 AKTIVE FISKEREDSKAPER, REKETRÅLFELT I FJORDENE PÅ NORDMØRE, FISKERIDIREKTORATET

5.7.4 Friluftsliv

Fjorden er brukt til friluftsliv, både båtaktivet, fritidsfiske, bading, kiting, padling mm.

5.7.5 Omdømme

Å plassere et avfallsdeponi i dette området vil svekke omdømmet til reiselivet, sjømatnæringen og for andre som baserer seg på naturbaserte aktiviteter, og kan over tid påvirke antallet arbeidsplasser i næringene. «Deponiene» vil være knyttet til Tingvoll /Sunndalsfjorden og Nordmøre for all framtid.

I Tingvoll kommune har alle kommunestyrene etter 1990 vedtatt økokommuneerklæringen som kommunens plattform for innsats for en bærekraftig samfunnsutvikling med vekt på miljø, folkestyre og mobilisering av lokale ressurser. Økokommunen er sentral i Tingvoll kommune sin identitet. Deponering av farlig avfall i store mengder, delvis basert på import, i umiddelbar nærhet rimer dårlig med økokommunen Tingvoll kommune sine strategier for samfunnsutviklingen.

På Tingvoll er faginstusjonene NORSØK og NiBIO lokalisert. Begge med fokus på økologi og rein mat/natur, og her er det åpenbare interessekonflikter med deponivirksomheten på Raudsand.

5.8 Politisk prosess

Regjeringen ved klima- og miljøminister Vidar Helgesen la tidlig føring for prosessen for lokalisering av deponi i en pressemelding 12.12.2016. Under henvisning til pågående konsekvensutredning i Nesset kommune konkluderes det med at deponiet blir lagt til Raudsand «dersom det viser seg at et deponi i Nesset kan dekke de nasjonale behovene for behandling av farlig avfall, .. »

Vi mener det er uheldig at staten på denne måten legger utidig press på en kommune og i praksis overlater til et kommunestyre i en liten kommune å avgjøre hvor et nasjonalt deponi for farlig uorganisk avfall skal ligge, basert på konsulentrapporter bestilt og betalt av utbygger.

Fra 2020 vil Nettet sammen med Midsund kommune være en del av nye Molde kommune. Den dagen et deponi eventuelt settes i drift vil det være en annen planmyndighet i området enn det som fattet planvedtak. I den nye kommunen vil Raudsand være enda mer perifert enn det er i Nettet kommune. Kommunesenteret Eidsvåg i Nettet og Tingvollvågen i Tingvoll ligger begge ca. 8 km fra planområdet i luftlinje. I nye Molde kommune vil kommunesenteret ligge 50 km unna.

Vedtak av reguleringsplan er en politisk avgjørelse og det er kommunestyret som innenfor visse grenser står fritt til å fastsette arealbruken i kommunen. Konsekvensutredninger er en del av beslutningsgrunnlaget, men fritar ikke kommunestyret fra å gjøre en selvstendig helhetsvurdering av et planforslag. En KU sier bare noe om det er mulig å gjennomføre et tiltak, ikke nødvendigvis noe om det er fornuftig eller smart, det er det opp til politikerne å vurdere når de utøver sitt politiske skjønn.

5.9 Utslippstillatelse

Alle deponiene krever tillatelse etter forurensningsloven med godkjenning fra Miljødirektoratet. Per i dag er det kun søkt om slik tillatelse fra deponi 2. Miljødirektoratet avventer med å sluttbehandle søknaden til etter at høringsfristen av reguleringsplanen vertikalnivå 2, over bakken er gått ut.

Det er uheldig at en får en trinnvis behandling siden en reguleringsplan vil være verdiløs dersom det ikke blir gitt tillatelse etter forurensningsloven. Samtidig vil det være et ekstra press for å slik godkjenning siden det er brukt svært store ressurser på reguleringsplanarbeid.

Det er etter vårt skjønn en stor svakhet ved prosjektet at det ikke behandles søknad om utslippstillatelse for prosessanlegget og deponiet for uorganisk farlig avfall samtidig som reguleringsplan. Om det faktisk vil være mulig å gjennomføre planen kan endelig vurderes når en kjenner detaljene i utslippssøknaden.

5.10 Fjordsystemet

Raudsand ligger i et svært naturskjønt område omkranset i sør av noen av Norges flotteste fjellområder i Sunndal og Nettet. Sunndalsfjorden er nasjonal laksefjord.

Gruve- og industrivirksomhet rundt fjorden har medført forurensinger til fjorden i lang tid. Mens Raudsand Gruber og Hydro Aluminium på Sunndalsøra er lokalisert her fordi naturressursene malm og elektrisitet finnes akkurat her, er det ingen spesielle naturgitte forutsetninger eller fordeler med et deponi på Raudsand.

FIGUR 5 RAUDSAND SETT UTOVER FJORDEN FRA FLÅØYA I SUNNDALSFJORDEN. SUNNDALSFJORDEN ER NASJONAL LAKSEFJORD.

FIGUR 6 RAUDSAND SETT INNOVER FJORDEN FRA BERGEM I TINGVOLL

De norske fjordene har sin egenverdi med sitt særegne landskap. De har også gitt livsgrunnlag for bosettingen langs norskekysten fra isen trakk seg tilbake etter siste istid og fram til i dag. Vi har ingen ønsker om at Tingvoll/Sunndalsfjorden skal beheftes med deponiene til evig tid. Etter 50 – 90 år, når deponiet er avsluttet og arbeidsplassene er borte, vil ulempene fortsatt være der for all framtid.

6. Planforslaget fra Bergmesteren Raudsand AS

Reguleringsplanen skal vedtas etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven. I følge formålsparagrafen (§1-1) skal loven fremme *bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner*. Vi vil hevde at planforslaget, etter en

helhetsvurdering, ikke fremmer en bærekraftig utvikling for framtidige generasjoner rundt Tingvoll/Sunndalsfjorden og fremmer derfor innsigelse til planforslaget på dette grunnlaget.

6.1 Plangrunnlag

Reguleringsplanen er i strid med kommuneplan for Nesset 2009-2020 der det er avsatt formål gruvedrift, masseuttak, område for erverv, samt LNF. I sjø er det ikke avsatt område til byggeformål i kommuneplanen. Det vises i planforslaget til kommunal næringsplan, der målet om å skape ny aktivitet på industriområdet til Bergmesteren på Raudsand er formulert slik: «Etablering av et moderne deponi for rene og lettere forurensede masser i samarbeid med miljøvernmyndighetene». Inngenting om farlig avfall er nevnt.

Et så omfattende tiltak burde vært avklart i kommuneplansammenheng.

6.2 Null-alternativet

Nullalternativet som benyttes i KU er situasjonen i dag, det vil si uten at det er ryddet opp i det som må karakteriseres som akutte forurensningsproblemer (unntatt er deponi 1 som er under avslutning).

Vi mener KU må ta utgangspunkt i situasjonen slik den vil være når påleggene er gjennomført, samt at sekkene med møllestøv er tatt forsvarlig vare på (herunder området for deponi 2).

Vi mener «Null-alternativet» gir feil premiss for å vurdering av planens virkninger fordi:

- Virkningene av planforslaget blir dermed vurdert for positivt.
- Slik planforslaget med KU framstilles, kan det virke som etablering av industriområdet og alle deponiene på Raudsand er en forutsetning for å rydde i dagens situasjon, noe som selvsagt ikke er tilfelle og som vi ikke kan akseptere som premiss for planen. Det skal/må uansett ryddes i den akutte forurensningssituasjonen på Raudsand, uavhengig av deponiplanene.
- Prosessanlegget og deponiet for farlig uorganisk avfall (planens del 2), samt deponi 4 er selvstendige prosjekter som ikke kan knyttes til oppryddingen i «gamle synder» på Raudsand.
- Så vidt vi kjenner til er det ikke krav fra myndigheter, lokalbefolkning eller fra nabokommuner om at alle terrengsår etter tidligere gruvedrift på Raudsand skal repareres. I utgangspunktet kan det være et positivt tiltak, men det å veie fordeler ved «terrengreparasjoner» opp mot ulempene med et deponi for farlig avfall er uakseptabelt.

Fra nabokommunene er det et krav at grunneierne/rettighetshavere på Raudsand må rydde opp i «gamle synder» uansett utfallet av nasjonalt deponi for uorganisk farlig avfall.

Innholdet i de gamle gruvegangene må vurderes nærmere. Det vil være vanskelig å få full oversikt og rydde opp i innholdet i gruvegangene, blant annet det som i sin tid ble deponert av bedriften Aluscan. Desto større grunn er det til å ikke bygge direkte over viktige angrepspunkt som gruveganger og sjakter, slik reguleringsplanen legger opp til, og samtidig tilføre enorme mengder nye miljøskadelige stoffer til området.

Utslipet fra de gamle gruvene med deponert avfall og fra sekkene med møllestøv i område for deponi 2, samt fra bedriften Real Alloy vil fortsette som før i Nullalternativet.

Dersom planene blir realisert vil utslippet fra de gamle gruvene også fortsette som før, også fra bedriften Real Alloy kommer et stort bidrag til utslipp i fjorden. Bedriften har problemer med å holde seg innenfor tillatte utslippsgrenser.

Rekkefølgekravene i planbestemmelsene §§ 9.2 – 9.5 gir en god beskrivelse av hva som er manglende utredet i planforslaget, i og med at det forutsettes videre utredninger:

9.2 Gassproblematikken i gruvesystemet

9.3 Geologiske, hydrologiske og geotekniske forhold i fjellhallområdene

9.4 Stabilitet ved fylling i sjø

9.5 Effekten for vannforekomsten

Alle disse punktene er hver for seg helt avgjørende for om deponi kan plasseres på Raudsand. Det er for oss uforståelig at Norconsult kan konkludere med at etableringen er uproblematisk så lenge disse essensielle spørsmålene ikke er besvart.

6.3 1000-årsperspektivet

Vi kan ikke se at virkningen på lang sikt er drøftet godt nok. I utslippssøknaden til deponi 2 ble det beskrevet 30 års etterdrift. For 4000-6000 år siden oppholdt det seg mennesker i området og vi må sørge for at det samme kan være tilfelle om nye 4000-6000 år.

Slik vi leser plandokumentene vil det for all framtid gå et utslipp til Tingvollfjorden fra deponiene. Konsekvenser på kort sikt er omtalt, men på lang og svært lang sikt er dette ikke utredet eller mangelfullt utredet.

6.4 Vannforekomsten

Vannforskriftens § 1.(formål)

«Formålet med denne forskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene.

Forskriften skal sikre at det utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer med sikte på å oppfylle miljømålene, og sørge for at det fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet.»

Tingvollfjorden ved Raudsand (vannforekomst-ID 0303010902-6-C) er i **dårlig økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand** (NIVA RAPPORT L.NR. 6578-2013 «Miljøundersøkelser i Sunndalfjorden utenfor Raudsand 2013» og FM i Møre og Romsdal, Rapport nr. 560 – 2011 «Overvaking av Sunndal- og Tingvollfjorden 2006-2009»).

Vannforekomsten har miljømål om å oppnå god kjemisk og økologisk tilstand, men den har utsatt frist fra å oppnå både god kjemisk og økologisk tilstand til neste planperiode (2022-2027). Miljømålet er vedtatt gjennom *Regional plan for vassforvaltning i Møre og Romsdal vassregion 2016-2021*, vedtatt av fylkestinget 8.12.2015 og godkjent av Klima- og miljødepartementet 1.7.2016.

Virkning av plan og miljømål (kap 1.2 i Forvaltningsplana – verknader av planen):

«Miljømål for vassførekomstane er fastsette og godkjende i vassforvaltningsplanen og skal leggjast til grunn for verksemda til regionale organ og for kommunal og statleg planlegging og verksemd i vassregionen, heiter det i vassforskrifta § 29 siste ledd. Forvaltningsplanen gir klare regionale og statlege føringar for kommunane i vassregionen og skal bidra til å

samordne og gi retningslinjer for arealbruk på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Om ein kommune fråvik retningslinjene, gir det grunnlag for å fremje motsegn til den kommunale planen».

Forvaltningsplanen virker altså som en vanlig regional plan etter PBL § 8-2, men har samtidig en hjemmel i vannforskriften (§ 29).

Hvis planene til Bergmesteren Raudsand vil medføre at miljøtilstand blir verre, eller hindrer at miljømål oppnås må kommunen vurdere tiltak etter vannforskriftens § 12 der blant annet samfunnsnyttens må vurderes.

I KU vurderer Norconsult blant annet at «Ut fra en samlet vurdering kan det ikke forventes at et framtidig utslipp fra prosessanlegg, fjellhaller og deponier vil forverre den økologiske og kjemiske tilstanden i en utvidet del av fjorden. Det er en mulighet for at det kan bidra til å forsinke forbedringsprosessen noe. Oppgradering av tilstand for vannforekomsten anses å kunne bli noe forskjøvet som følge av tiltaket, og omfanget vurderes som lite negativt for vannmiljø, med primær virkning lokalt rundt utslippsstedet. Konsekvensen av dette mht. fiske og akvakultur er behandlet i andre delrapporter.»

Vi i nabokommunene er svært bekymret for at Bergmesteren Raudsand sine planer vil påvirke miljøtilstanden i fjorden direkte negativt (og at vi derfor kan forvente en dårligere tilstand) og derfor komme i konflikt med miljømålet som er satt.

Kommunene viser til at den regionale vassforvaltningen og viktige næringsinteresser med stort vekstpotensial kan bli negativt påvirket av deponivirksomheten på Raudsand. Vi mener det vil kunne komme i konflikt med miljømål for Tingvollfjorden som vannforekomst og produksjonsområde for akvakultur.

Av forhold som blir direkte påvirket av et avfallsdeponi med mulig forurensning av nærmiljøet vil vi særlig peke på forvaltning av Tingvollfjorden/Sunndalsfjorden som prioritert vannforekomst og nasjonal laksefjord, og som næringsområde for akvakulturvirkosomhet og annet næringsliv med stort vekstpotensiale.

6.5 Kulturminner

På motsatt side av fjorden ligger bergkunstfeltet på Honnhammaren i Tingvoll som er den største samlingen med bergmaleri som er kjent i Norge. Området er vurdert til å ha internasjonal verdi av Norsk Kulturråd (Møre og Romsdal fylkeskommune, Regional kulturminneplan). Hellemlingene vitner om bruken av området for 4-6000 år siden.

I planbeskrivelsen er det konkludert med at Honnhammeren ikke inngår i influensområdet til planforslaget, men at det visuelt er en liten positiv effekt av revegetering av terrengsår i planområdet.

Slik vi ser det kan det om 4-6000 år være fare for at Tingvollfjorden fortsatt kan være påvirket av konsekvenser fra deponiene. Sett i denne sammenheng er det interessant at virkningene for bergkunstfeltet på Honnhammaren ikke er vurdert.

Kulturminneloven § 3 første ledd har følgende bestemmelse:

«Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje.»

Vi mener etableringen av deponi for uorganisk farlig avfall, delvis basert på import av miljøskadelige stoffer, i seg selv er negativt for kulturminnet. Mulige negative konsekvenser for hellemlingene grunnet utslipp til luft fra prosessering, deponi og skipstrafikk er ikke vurdert, heller ikke de visuelle virkningene av industriområdet. Det bør vurderes om blant annet bygninger med høyde til kote 89 (bygningshøyder på 81 m) kan være så store og ruvende at de kan være utilbørlig skjemmende for de automatisk fredede kulturminnene på Honnhammaren, jf. kulturminneloven § 3, første ledd.

6.5.1 INNSIGELSE

Tingvoll kommune mener planforslaget er mangelfullt utredet i og med at de automatisk fredede kulturminnene på Honnhammaren i Tingvoll ikke er vurdert i plana. Det fremmes innsigelse med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4.

6.6 Etterdriftsplan

Kommunene skal ivareta mange ulike hensyn i planleggingen. Når det utarbeides reguleringsplaner, er det viktig at virkningene av planforslaget med relevante tema er godt nok belyst. Planbeskrivelsen, i dette tilfellet også med konsekvensutredning, skal være et grunnlag for medvirkning, beslutningstaking og for tolkning av eventuelt vedtatt plan. BMR presenterer et stort antall fagrapporter og viser at det er gjort et grundig arbeid frem mot offentlig ettersyn. Men når alt kommer til alt, så er det plankart og bestemmelser som blir juridisk bindende. Derfor setter vi et stort spørsmål ved det faktum at etterdrift og tilbakeføring ikke er tydeligere beskrevet under pkt. 3.12.

Vi mener bestemmelsene som presenteres er for vide og gir lite tydelig føringer for hvordan driver skal forholde seg til de ulike situasjonene som kan oppstå. Vi nevner her pkt. 3.11 som omhandler gassmålere. Det vises til at «.. og tiltak for å unngå eksplosjon kan iverksettes». Hva er tiltak og når skal disse settes i verk?

Planbestemmelsene viser i første omgang til å favne over de viktigste momentene, men viser til at det ikke settes klare føringer for kompleksiteten som saken innehar. Vi mener derfor at planforslaget har manglende juridiske virkemidler for å følge opp intensjonene i planbeskrivelsen. Reguleringsplanen skal gi føringer som videre blir tatt med inn i driftsplanen. Vi savner derfor en tydelig forklaring over etterdrift i lang fremtid og veldig lang fremtid. De gamle gruvene skal fortsatt brukes som deponi, og intensjonen er at massene skal forbli her i evig tid. Hvordan kan nabokommunene da være sikre på at det ikke foregår utlekking av væsker/vann/gasser som ikke blir fanget opp?

Sekundærmålet er å sikre et estetisk uttrykk som harmoniserer med det omkringliggende landskapet. Slik bestemmelsene er nå sørger de ikke for overvåkning eller vedlikehold av deponiområdet og installasjoner i etterdriftsperioden. Det er føringer som verifiserer at eventuelle planlagte tiltak blir gjennomført.

Vi vil derfor kreve at det blir satt inn krav til avslutnings- og etterdriftsplan for deponiene og et generelt krav til istandsetting og sanering av øvrige områder som har vært benyttet til avfallshåndtering.

7. Planenes Del 1 Deponier for ordinært/inert avfall

Dagdeponiene for ordinært avfall er delvis igjenfylling og reparasjon av terrengsår fra tidligere gruvedrift på Raudsand og delvis deponi i jomfruelig terreng. Så lenge hensikten er å rydde opp i de «gamle syndene» på Raudsand er vi svært positive dersom det gjøres på en sikker og miljømessig god måte. **Det er også et krav fra nabokommunene at det nå må skje en opprydding.**

Måten det foreslås gjort på og omfanget omtales i punktene under de ulike deponiene.

7.1 Deponi 1

Avslutning pågår, godkjent av miljødirektoratet. Pålegg er gitt.

7.2 Deponi 2

Det er søkt om utslippstillatelse. Vi viser til våre høringsuttalelser til denne søknaden, der nabokommunene har sterke motforestillinger til deponiet. Det planlegges deponering av mellom 1,25 og 1,50 mill. m³ ordinært avfall. Nabokommunene har ikke merknader til reparasjon av terrengsåret, men massene som brukes til formålet må være reine og ikke gi mulig framtidig forurensning. Vi er derfor sterkt imot at det skal brukes forurensede masser og at det skal gis dispensasjon for kravet om dobbel bunntetting. Dispensasjonssøknaden om dobbel bunntetting tolker vi som at det er teknisk umulig å gjennomføre tiltaket. Konklusjonen burde da etter vår mening være at stedet ikke er egnet til deponering av forurensede masser.

Fyllingen er også langt større enn det som kreves for å gjenopprette terrenget til slik det var før gruvedriften og det er en negativ virkning ved planen.

7.3 Deponi 3

Deponiet har et volum på 113 000 m³, tilsvarende en tonnasje på nivå 180 000 tonn.

Igjenfylling av sår i terrenget, i følge planbeskrivelsen med inerte masser. Inert avfall (Ref. Avfallsforskriften kap. 9, § 9-3.) er avfall som ikke gjennomgår noen betydelig fysisk, kjemisk eller biologisk omdanning. Det vil ikke oppløses, brenne eller på annet måte reagere fysisk eller kjemisk, det er ikke biologisk nedbrytbart og skader ikke andre stoffer det kommer i kontakt med på en måte som kan medføre forurensning av miljøet eller være til skade for menneskers helse. Avfallets totale utlekkingssegenskaper og innhold av forurensende stoffer og sigevannets økotoksisitet må være ubetydelige, og framfor alt ikke representere noen fare for kvaliteten på overflatevann og/eller grunnvann.

I planbestemmelsene er det imidlertid ikke slike begrensninger for deponi 3. Vi er sterkt imot at det skal brukes forurensede masser i deponi 3 og har derfor innsigelse til dette.

7.4 Deponi 4

Stort dagdeponi i jomfruelig terreng på Raudsandfjellet, opp mot 400 m.o.h. Deponi 4 har et totalvolum på 3,9 millioner m³. Dette volumet tilsvarer en vekt på den deponerte masse på om lag 6,3 millioner tonn. Antatt driftstid er 30 år.

Typisk avfallstyper vil være middels og lett forurensede masser inntil tilstandsklasse 5 fra bygg- og anleggsvirksomhet, sedimenter fra mudringsoperasjoner og restfraksjon fra behandlet borekaks.

I planbeskrivelsen vurderes at terrenget «*har en naturlig form som egner seg for et slikt tiltak*». Ut over dette ser vi ikke at det er gitt en fornuftig begrunnelse for dette svært store naturinngrepet akkurat her. Vi mener dette er en vesentlig mangel ved planforslaget.

Ideen om å frakte store mengder middels og lettere forurensede masser fra Skandinavia og Europa båtvegen til Raudsand, for deretter å kjøre dette opp mot snaufjellet synes ikke velbegrunnet, særlig ikke ut fra et miljø-/forurensningssynspunkt. At mudringsmasser fra Europeiske havner skal havne på Raudsandfjellet er ingen god ide. Her vil det være avrenning til Tingvollfjorden og potensiell forurensningsfare i svært lang tid. Avrenningen skjer raskt etter nedbørsepisoder, noe som indikerer at vann ledes raskt bort fra nedbørsfeltet (*Bioforsk, Eirik Leikanger 2014*). Vinterstid er det gjerne over 1 m snø, dyp tele og ikke spesielt egnede forhold for deponering av bløte masser. Klimaendringer bidrar til høyere temperatur og mere ekstremvær som igjen medfører økt nedbørsmengde/styrtregn med fare for erosjon, flom og ras. Vi ser ingen gode grunner for at et så stort deponi må etableres på dette stedet.

Transporten fra kaien til deponiet krever store mengder energi på grunn av høydeforskjellen (250 – 400 høydemeter). Når et nytt stort deponi anlegges bør det gjøres et sted der det er mulig å benytte transportløsninger drevet med elektrisitet. Opp den bratte lia på Raudsand ligger det ikke spesielt godt til rette for det. Tiltaket er i strid med nasjonale mål om redusert utslipp av CO₂.

Fjellhallene for farlig avfall er plassert i fjell, under havnivå, sannsynligvis ut fra en tankegang at det tar lang tid før forurensingen når ut til fjorden. Deponi 4 derimot anlegges på toppen av ei bratt vestlandsli med kort avstand til sjø og rask avrenning. Hvorfor gjelder ikke samme prinsipper for plasseringen av de to deponiene, som begge tross alt medfører avrenning av miljøskadelige stoffer til samme resipient?

Store arealer, delvis med myr, skal fjernes for å gi plass til deponimassene. Endring av terrengformasjonene og drenering av overflaten av deponiet medfører at revegetering til myr ikke vil være mulig. Når delområdene renskes for vegetasjon og løsmasser før deponering, vil det kreve store tilleggsarealer til sortering og mellomlagring dersom massene skal tas vare på for seinere gjenbruk. Driften av et slikt deponi er krevende og komplisert

også fordi det foregår over lang tid, og det kan forventes at ulike aktører kommer inn i bildet.

Hva med fremmede, uønskede arter som følger med deponimassene. Det kan være både plante og dyrearter. Hvordan skal dette håndteres for sikre at det ikke spres i naturen?

Fyllingen vil også bli godt synlig på avstand og være et åpent sår i landskapet i lang tid. De øvrige dagdeponiene, så langt gjelder reparasjon av terrengsår, kan isolert sett vurderes positivt for landskapsbildet. Deponi 4 gir en vesentlig negativ virkning for landskapet og vi har ingen forståelse for denne etableringen.

7.5 Deponi 5

Deponi 5 har et totalvolum på om lag 250 000 m³. Dette volumet tilsvarer en vekt på den deponerte masse på om lag 400 000 tonn. Nabokommunene har ikke merknader til reparasjon av terrenget, men massene som brukes til formålet må være reine og ikke gi mulig framtidig forurensning. I følge planforslaget skal det brukes ordinært avfall. Vi vil derfor være imot dette deponiet.

7.6 Deponi 6

Igjenfylling av sår i terrenget etter stort ras i gruvene på øversida av fylkesvegen. Det skal brukes reine masser. Vi har ikke merknader til det.

7.7 INNSIGELSE

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og med bakgrunn i plan- og bygningsloven § 1-1 første ledd, Naturmangfoldlovens føre-var-prinsipp, Vannforskriften, Sjøområdeplana, samt negative konsekvenser for områdets omdømme og for befolkning og næringsliv i nabokommunene fremmes innsigelse til deponiene 2, 3, 4 og 5.

8. Planens Del 2 Prosessanlegg og deponi for uorganisk farlig avfall

8.1 Sjøfylling

Fyllingen i sjø som er nødvendig for å etablere industriområdet er et svært stort inngrep i Tingvollfjorden. Volumet av steinmassene tilsvarer omkring 1,5 ganger volumet av verdens lengste veggstunnel, Lærdalstunnelen (24,5 km), eller mer enn 3 ganger volumet fra Oppdølstrandtunnelen og dette skal legges i én stor fylling.

Sjøbunnen er bratt og består av til dels sterkt forurensede bløte masser fra tidligere gruvedrift, avfallsbehandling og deponering på Raudsand. Sjøfyllingen har et areal på ca. 155 daa (målt fra dagens strandkant til fyllingsfot). Fyllingsfot er antydnet ned til kote -180 (Multiconsult, Raudsand – KU for sjøutfylling og kai, Fig 3-1).

I KU-rapporten **Sammenstilling av konsekvensutredning og risiko- og sårbarhetsanalyse** framgår tydelig stor usikkerhet knyttet til sjøfyllingen. I Kap 8.2 står blant annet følgende:

«I beregningene er det bløte topplaget ikke hensyntatt ettersom det antas at det blir fortrent av fyllingen. Mektigheten av dette laget er viktig å kartlegge for å vurdere gyldigheten av denne forutsetningen. Det er nevnt at disse massene er forurensset som

medfører at det må behandles i tråd med miljømessige krav. Dette kan medføre krav om at massene mudres bort.

Innledende beregninger viser tilfredsstillende sikkerhet ved fyllingen der skråningsstabiliteten er vurdert. I det sørlige området der seismikken antyder bløte masser er det ikke utført stabilitetsberegninger. Det ventes at det vil bli utfordrende å påvise tilfredsstillende sikkerhet for fyllingen her. Det er sannsynlig at det vil kreves svært omfattende stabiliserende tiltak for å etablere fyllingen i det sørlige området.

Det ventes at setningene som oppstår i morenelaget blir små. Det bløte topplaget forutsettes at blir fortrent eller mudret bort, slik at det ikke bidrar til setninger. Leirlaget mot sør er ventelig mer utsatt for setninger og det kan også ta noe tid før disse setningene er unnagjort. Fylling av sprengstein bidrar erfaringsmessig med 1-2 % egensetning. For å fremskynde setningene anbefales det å dypkomprimere fyllingen i den grad det lar seg gjøre.»

Dypkomprimering er neppe mulig til større dyp enn 30 m.

Fra KU-rapporteten **Konsekvensutredning - Temarapport – Hydrogeologi, geologi og geoteknikk** (Norconsult), kap 8.3 siteres følgende: «... Dersom det ikke kan påvises tilstrekkelig sikkerhet i området med antatte leirige masser, må det gjøres stabiliserende tiltak for å etablere fyllingen. Dette kan innebære å mudre bort bløte masser. Det er derimot snakk om relativt store vanddyb som gjør at dette kan bli en utfordrende og dyr problemstilling.» I kap. 8.4 Usikkerhet, står blant annet følgende: «... I neste prosjektfase må det utføres supplerende geotekniske grunnundersøkelser for å videre vurdere stabiliteten av fyllingen. ...»

I fagrapporten **Raudsand – KU for sjøutfylling og kai** (Multiconsult) side 6 står blant annet følgende: «... Mengden masser som skal benyttes til utfylling er fortsatt diffust, da deler av tenkt område ikke egner seg til utfylling. Den beregnede mengden tar ikke hensyn til svinn ved utfylling, som normalt er betydelig i sjøfyllinger.» (vår understreking).

I fagrapporten **Raudsand- Utfylling i sjø** (Multiconsult) er vurderingen at det er mye som tyder på det ikke vil la seg gjøre å legge ut en stabil fylling i området mot sørøst.

I følge Statens vegvesen (SVV) sin **Håndbok V221 Grunnforsterkning, fyllinger og skråninger** er svinnet betydelig ved fylling i sjø (sitat side 234): «Ved fylling i sjø/vann er det viktig å være oppmerksom på at det går med mye mer masse enn teoretisk beregnet i profilene, kanskje helt opp til 20 %. Årsaken er at en god del masse havner utenfor fyllingsprofilen pga unøyaktig fylling eller sterk strøm, noe går med til egensetning i fyllinga og noe går med til å fortrenge løsmasser.»

For å illustrere størrelsen på usikkerheten så utgjør 20 % av 3,22 mill. m³ ca. 644 000 m³, som tilsvarer utsprengt volum fra mer enn én fjellhall.

FIGUR 7 ILLUSTRASJON. DELER AV INDUSTRIOMRÅDET Plasseres der det i dag er sjø. Ytterst mot sjøen blir fyllingen på det høyeste ca. 58 m høy målt vertikalt, ifølge kotekart

I rapporten fra **Abyss Subsea AS** beskrives blant annet situasjonen der forstyrrelsene fra en ROV (fjernstyrt undervannsfarkost) utløste gjentatte ras av støv/slam i fjordsiden. Vi mener det er uforsvarlig å dumpe store mengder stein i fjorden slik det er beskrevet. I anleggsperioden vil det oppstå akutt forurensning og det kan være fare for større eller mindre utrasinger/utglidninger i fjorden.

Sprengtsteinen som fylles i sjøen vil samlet sett ha stor overflate som eksponeres for sjøvannet. Innholdet av metaller i steinen, blant annet kobber og tungmetaller, er ikke undersøkt. Fjorden er allerede sterkt forurensset av kobber og skulle det vise seg at berget som sprenges på Raudsand inneholder kobber kan steinen være uegnet til fylling i fjorden.

Rester av Nitrogen etter sprengning vil utgjøre et betydelig utslipp av næringsstoff til resipienten. Siden anleggsperioden blir kort må det påregnes en betydelig akutt belastning med fare for blant annet algeoppblomstring og derav fare for reduksjon av øvrig liv i fjorden. Bruk av sprøytebetong i tunnel og fjellhaller gir høy pH med påfølgende fare for høye konsentrasjoner av giftig ammoniakk (Statens vegvesen 2005, Avrenning av vann fra sprengningsarbeid).

Vi kjenner ikke til hvilke produkter som skal brukes ved spengning eller armering av sprøytebetong i tunnel og fjellhaller. Dumping av sprengtstein i sjøen fra tunnelanlegg har mange steder gitt store utfordringer med plastavfall fra rester av skyteledninger og plastfiber som brukes i armering av sprøytebetong. Plasten flyter opp og havner i fjæra dersom den ikke samles opp. Den senere tid er det utviklet skyteledninger som inneholder plast, men som synker. På denne måten blir plasten værende i fjorden, og over tid brytes ned til mikroplast.

Det må sannsynligvis gjøres omfattende sprengningsarbeider i fjorden for å fundamentere fyllingen, og det medfører at løsmasser/bløte masser må fjernes først. Mudring på så store dyp vil være krevende. Sprengning på fjordbunnen vil være skadelig for fisk med svømmeblære. Avstanden fra fyllingsfoten til laksemerdene i Honnhammarvika er for eksempel ca. 2 km.

Det er opplyst at ca. 1 mill. m³ berg sprenges ut på land der industriområdet skal være. Resterende sprengtstein skal hentes fra tunnel og fjellhaller. En fjellhall gir anslagsvis 600.000 m³ stein til fylling og dermed vil det kunne gå med 3,5 fjellhaller i fyllingen. I tillegg kommer usikkerheten med fyllingsmengde i sjø som tidligere nevnt kan utgjøre mer enn 1 utsprengt hall.

Videre er det ikke tatt hensyn til at fjellmasser som drives i tunnel vil ha en del finstoff som ikke kan brukes i fyllingen. I SVV Håndbok VV221 side 233 er dette beskrevet slik:

«Tunnelstein kan, når sprengningsmetode tilpasses, gi brukbare masser for fyllinger også i vann. Det er imidlertid ofte tendens til at tunnelsprenging gir mye subbus som det kan være nødvendig å sortere ut.»

Sjøfyllingen er grunnlaget for etableringen av industriområdet og deponiet for farlig avfall. Med den usikkerhet som framgår av KU og ut fra våre betenkeligheter finner vi det ikke akseptabelt at reguleringsplanen skal kunne godkjennes. Hensikten med en KU/ROS er nettopp å finne ut om det er forsvarlig å gjennomføre et tiltak, og da er det lite hensiktsmessig å utsette avgjørende undersøkelser til etter at planvedtaket er gjort. Det gjelder både i forhold til sikkerhet og i forhold til mulig forurensing ved dumping i de sterkt forurensede massene på fjordbunnen.

Vi mener det er risiko for at skade kan påføres andre interesser i fjorden og områdene rundt, både i anleggsperioden og i driftsfasen. Usikkerheten omkring dette er så stor at tiltaket ikke bør gjennomføres. Vi mener også at prosjektet har potensiale til å bli vesentlig dyrere enn beskrevet og at det i KU ikke er lagt tilstrekkelig vekt på usikkerhet omkring sjøfyllingens stabilitet.

8.1.1 Forurensing

Fjordbotnen består i stor grad av bløte, forurensede til sterkt forurensede masser, med innhold av metaller (blant annet bly, sink, kobber og nikkel) og PCB.

I rapporten **Etablering av steinfylling ved Rausand i Tingvollfjorden: Spredningsmodellering og vurderinger av konsekvenser for oppdrettsanlegg** omhandler punkt 3.3 Miljøgifter i gammel fylling/utslipp til miljøgifter bunnsedimenter og miljøgifter hvor det er funnet/påvist

konsentrasjoner av kobber, PCB, bly, nikkel og sink. Rapporten viser at kobber har en konsentrasjon i sedimentene i tilstandsklasse V (svært dårlig), samt tilstandsklasse III (moderat) av nikkel og sink. I tillegg er det påvist konsentrasjoner av PCB7 i tilstandsklasse IV (dårlig) i 2 av prøvene og fem punkter PCB7 i tilstandsklasse III (moderat). Det er også påvist konsentrasjoner av bly i tilstandsklasse III (moderat) i fire av de dyptliggende prøvestasjonene. I rapporten oppgis at det utelukkende er sett på kobber da dette forventes å ha potensiale til å utgjøre en risiko for oppdrettsanlegg. Vi stiller spørsmål ved hvorfor det ikke er sett på potensialet for skade for de andre stoffene, blant annet for PCB som er funnet i 7 av 9 prøver. Stoffet er meget giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann, særlig for marine organismer. Miljøgiften er svært tungt nedbrytbart og har høy fettløselighet. Det gjør at PCB lagres i fettrike deler i organismer og oppkonsentreres i næringskjeden. PCB er årsaken til kostholdsråd for inntak av fisk og fiskelever i flere norske fjorder. I forhold til kobber vises rapporten til at det er generelt lite litteratur når det gjelder kobberpåvirkning på laks og ørret i sjøen.

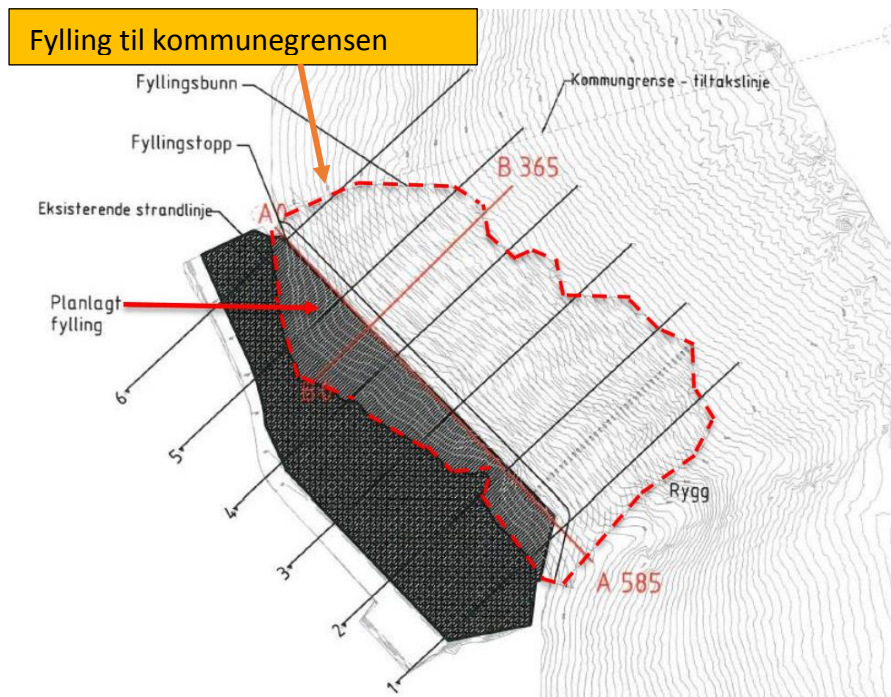
I rapport **Utslipp til sjø i driftsfasen – Tilleggs vurderinger av konsekvenser** viser man til i punkt 3.5 «Tungmetaller –effekt på laksefisk at høye konsentrasjoner av disse tungmetaller kan forstyrre viktige fysiologiske funksjoner hos laksefisk som sirkulasjon, respirasjon, metabolisme, vekst, reproduksjon (Heath, 1995), samt mineral- og syre/base balansen og utveksling av vann og salter ved å inhibere aktiviteten til ionepumper i gjellene (Wendelaar-Bonga & Lock, 1991). Løste metaller kan også forstyrre sanseorganer, og eksperimentelle studier har f.eks. vist at luktesansen hos fisk reduseres ved forholdsvis lave konsentrasjoner av bl.a. kobber (Cu), og kan føre til bl.a. nedsatt evne til predatorunngivelse og evne til å finne mat. Effekten og styrken av symptomene ved eksponering til høye konsentrasjoner av løste tungmetaller er avhengig av lokale miljøfaktorer som blant annet pH, salinitet, mengde løst/partikulært organisk materiale, samt vanntemperatur. Sensitivitet for tungmetaller og miljøgifter hos fisker også avhengig av art og stadium. Generelt er laksefisk mer sårbar enn f.eks. karpefisk, og små individer/ungel mer sensitiv enn voksen fisk.».

Vi stiller oss kritisk til påvirkningen disse stoffene kan få under og etter driftsperioden med utfylling som medfører oppvirvling av sedimenter. Generelt er sjøfyllinger vanskelig å få stabile og man risikerer ras og oppvirvling av bunnsedimenter også etter driftsperioden. Deler av Sunndalsfjorden med Driva er nasjonal laksefjord og vassdrag, der bestandene som inngår er prioritert i arbeidet med å styrke villaksen. Laksebestandene som inngår i ordningen skal beskyttes mot inngrep og aktiviteter i vassdragene, og i de nærliggende fjord- og kystområdene. Det foregår også et større prosjekt med fiskesperre i Driva for å bekjempe *Gyrodactylus salaris* i fjordsystemet. Vi er av den oppfatning at det må gjøres en samlet vurdering av påvirkninger på laksefisken i fjordsystemet.

Konsekvenser for andre viktige fiskeslag som sei og torsk er lite omtalt. På generelt grunnlag vil vi være sterkt imot at det iverksettes fylling som beskrevet. Dette må betraktes som et risikoprojekt der det er stor fare for at det også kan skje uforutsette hendelser med vesentlige skader på livet i fjorden.

8.1.2 Plassering av sjøfyllingen

Fyllingsfoten er lagt inn til kommunegrensen mot Gjemnes kommune, jf. figur 9. I følge SVV **Håndbok V221, Grunnforsterkning, fyllinger og skråninger**, vil fylling i sjø på større dyp lett komme utenfor fyllingsprofilen, og dermed over kommunegrensen i dette tilfellet. Dersom det er fare for at det kan skje må saken behandles i Gjemnes kommune. Det er også verdt å merke seg at tegninger brukt i KU viser industriområdet tegnet over kommunegrensen og inn i Gjemnes kommune.

FIGUR 8 ILLUSTRASJON. UTSNITT AV RIG-TEG-001 SOM VISER FYLLING INNTIL KOMMUNEGRENSEN MOT GJEMNES KOMMUNE NED TIL CA. KOTE – 75 (MULTICONSULT, KU FOR SJØUTFYLLING OG KAI)

8.2 Industriområdet

At det etableres et industriområde på Raudsand er isolert sett positivt for næringsutvikling i området, men det vises likevel til de sviktende forutsetningene under punktet over om sjøfylling. Aktiviteten som nå planlegges er ikke i samsvar med nabokommunenes interesser.

Gjennom prosessen med søknad om etablering av nasjonalt deponi for farlig uorganisk avfall og gjennom den pågående reguleringsplanprosessen, er det gjort tydelig hvor lite informasjon som er tilgjengelig om eksisterende innhold i det gamle gruveområdet. Det har under tidligere drift vært mangel på kontroll og overvåkning. Kompleksiteten i sakene og den manglende dokumentasjonen gjør saken bekymringsfull og potensielt svært skadelig med risiko for liv og helse.

De gamle gruvene er ikke med i planen, men ligger innenfor planområdet. Før det reguleres for bygging over de gamle gruvegangene, som delvis er oppfylt med tidligere deponert avfall, må det gjøres betydelig grundigere undersøkelser av konsekvensene. Vi mener det ikke er forsvarlig å etablere et stort industrianlegg, delvis storulykkevirksomhet, direkte over de gamle gruvene av følgende grunner:

- Det har tidligere vært stor rasaktivitet i gruvegangene helt opp til overflaten. Selv om området har stabilisert seg siden 1970-tallet kan en neppe utelukke at det kan skje uforutsette hendelser i et slikt område.
- Kunnskap om innholdet av dumpede masser i de gamle gruvene baserer seg i stor grad på antakelser.

Det er beskrevet hvordan flere gruveganger og personheisesjakt (planbeskrivelsen s. 60) skal tettes igjen og det synes klart at det i ettertid ikke vil være praktisk mulig å komme til gruvegangene. Det har beviselig foregått, og foregår fortsatt produksjon av gass i gruvesystemet og det er beskrevet hvordan lufting under industriområdet skal foregå etter at det er etablert. Selv om sannsynligheten for ulykke skulle være liten, er den til stede og vil aldri bli null. Kan en eksplosjon i gruvesystemet for eksempel medføre skade på prosessanlegget eller rystelser som gjør sjøfyllingen ustabil?

FIGUR 9 STORE SÅR ETTER INNRRASING I GRUVENE OG GRUVEDRIFT I DAGBRUDD. ÅPENBART DÅRLIG FJELL MED MYE SPREKKER. OPPE TIL HØYRE SEES FYLLINGER MED BIG-BAGS (DEPONI 2).

I følge storulykkeforskriften kan ikke virksomhet som faller innenfor forskriftens virkeområde plasseres i område hvor det er fare for ras. Det framgår av KU at det ikke kan etableres storulykkevirksomhet i en avstand på 30 m fra fjellskjæringen i bakkant av industriområdet på grunn av fare for steinsprang.

Som vist i fig. 7 vil deler av storulykkevirksomheten bli plassert på sjøfylling. Vi er sterkt i tvil om det er forsvarlig å plassere virksomhet på sjøfyllingen. Premisset i Storulykkeforskriften er at fare for ras ikke eksisterer. Industriområdet med storulykkevirksomheten er plassert delvis over det gamle gruvesystemet der det tidligere har gått omfattende ras og det fortsatt foregår gassproduksjon i blant annet deponerte masser. Industriområdet ligger delvis på sjøfylling i et område som sannsynligvis ikke egner seg til utfylling (Multiconsult, Stabilitetsvurderinger).

Det er blant annet beskrevet et undersjøisk ras i fjorden i 1953 (se fig. 7), sammenrasinger av gruveganger og sjakter på 1970-tallet og stor gasseksplasjon i 1994.

Raset i 1953 var ifølge NVE trolig et undersjøisk ras som også tok med seg store arealer på land, blant annet kaia og mye av kaiområdet til Raudsand gruver.

Etablering av storulykkevirksomhet over de gamle gruvegangene på ei sjøfylling over sterkt forurensede masser i Tingvollfjorden er etter vår oppfatning ufornuftig og uforsvarlig. Sannsynlighet for at en uønsket hendelse skal kunne skje er undervurdert i KU. Konsekvensene av en mulig uønsket hendelse kan være svært stor.

Sett fra Tingvoll siden av fjorden blir industriområdet godt synlig med ei loddrett skjæring i bakkant på flere ti-meter. Planen har i bestemmelsene fastsatt maksimal bygningshøyde til kote 89 (tilsvarende ca. terrenghøyden ved foten til sjakttårnet). Det vil gi rom for svært store og ruvende bygninger. I tillegg mangler bestemmelser om utnyttelsesgrad, farge og estetikk for øvrig.

Vi stiller også spørsmålsteget ved at **«Rapport med vurdering om generell stabilitet av det gamle gravesystemet på Raudsand inklusive spesiell vurdering av stabilitet av fjellet i forbindelse med planlagt etablering av prosess/industriområde nede ved sjøen»** (Vidar Årvoll) er skrevet av Bergmesteren Raudsand selv delvis basert på vurderinger fra tidligere ansatt ved Raudsand Gruber. Er dette tilstrekkelig dokumentasjon å basere beslutningen på?

Denne virksomheten bør ikke etableres der det i det hele tatt kan reises spørsmål ved stabilitet i grunnen eller i sjøfyllingen. Sannsynligheten for at det kan skje uforutsette hendelser knyttet til stabilitet er større enn null. Etter vår vurdering er stedet ikke egnet til formålet.

8.2.1 INNSIGELSE

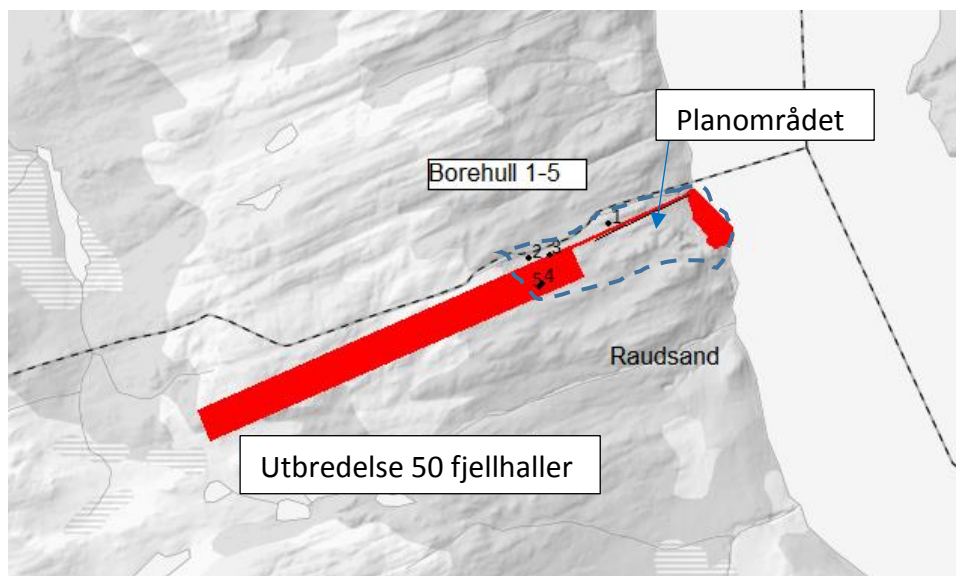
Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og med bakgrunn i plan- og bygningsloven § 1-1 første ledd, Naturmangfoldlovens føre-var-prinsipp, Vannforskriften, Sjøområdeplana, samt negative konsekvenser for områdets omdømme og for befolkning og næringsliv i nabokommunene fremmes innsigelse til industriområde og sjøfylling.

8.3 Deponi for uorganisk farlig avfall

Det er opplyst fra Nesset kommune til Miljødirektoratet, jf. brev fra Miljødirektoratet til Klima- og miljødepartementet, datert 04.11.2016 om kapasiteten på Raudsand: *«Estimat i utredningen var 42-93 år. Bergmesteren Raudsand (BMR) skriver nå at de har kapasitet til å lage fjellhaller med kapasitet på 20-25 års drift innenfor dagens planareal men at det er faktisk kapasitet til å lage fjellhaller til ca. 200 års drift med dagens volum, innenfor Veidekkes eiendom.»* I følge konsekvensutredningen kan anlegget utvides og har et langsiktig tidsperspektiv og kapasitet (Norconsult, *Konsekvensutredning – Temarapport – Miljøpåvirkning*). Tiltakshaver ved Harald Storvik har også uttalt at det kan skytes haller helt til Molde (Teknisk Ukeblad, mars 2016)

Planforslaget inneholder imidlertid kun areal til 10-12 fjellhaller, som tilsier 10-12 års drift. Vi mener at prosjektets omfang og investeringer åpenbart fordrer drift over lang tid, og stiller oss uforstående til at det kun reguleres kapasitet for en kort periode. Det svarer heller ikke til bestillingen fra staten.

Slik vi leser det er kun borehullene 1 og 3 boret tilnærmet ned til bunnivå for fjellhallene på kote -35 (NGU Rapport 2017.024). Av disse to er det bare hull 3 som ligger i nærhet til fjellhallene. Av illustrasjoner til plana framgår at ingen av borehullene i deponiområdet (hull 2-5) er boret til under gulvnivå haller. Boreundersøkelsen sier noe om fjellet der det er boret og indikerer og underbygger hvordan de geologiske formasjonene i området er, men det kan også være av stor interesse å vite hvordan fjellet er i bunnen av hallene og under. Boringene sier heller ikke noe om sprekke-/svakhetssoner eller potensielle malmforekomster videre vestover.

FIGUR 10 ILLUSTRASJON AV UTBREDELSE DEPONI FOR FARLIG UORGANISK AVFALL, POTENSIELT 50 HALLER, PLANOMRÅDET, SAMT Plassering av borehull.

Fig. 10 viser omtrent plassering av borehull i forhold til planområdet og potensiell utvidelse for 50 fjellhaller. Avstanden fra borehull 5 til hall nr. 50 er ca 3,2 km. Fjellkvalitet, potensielle malmforekomster og hydrologiske forhold er ikke tilstrekkelig kartlagt for deponiets utbredelse. Vi mener dette er en vesentlig mangel ved planen.

Utslipp til Tingvollfjorden vil kunne foregå i all framtid. Konsekvenser på lang og svært lang sikt er ikke tilstrekkelig beskrevet eller utredet siden fjellet ikke er undersøkt i store deler av det potensielle deponiområdet. Det er også potensielle for jordskjelv i området, som i et langt tidsperspektiv betyr oppsprekking i fjellet og fare for økt utlekking. Saken er ikke utredet tilstrekkelig til å kunne oppfylle forvaltningslovens krav til forsvarlig saksbehandling.

Nye fjellhaller skal sprenges ut samtidig som det foregår deponering av behandlede masser i de ferdige deponihallene lenger ut mot fjorden. Det er beskrevet hvordan utlufting skal foregå for å unngå at det kan oppstå eksplosjonsfare i gassen som produseres fra massene som plasseres i deponihallene. Ved avvik fra optimal drift kan det her oppstå eksplosjonsfare inne i fjellet. Ved drift i 50 eller 90 år kan en tenke seg at det kan oppstå uønskede hendelser, for eksempel ved strømbrydd eller skade på annen infrastruktur. Vi stiller spørsmålsteget ved om dette er tilstrekkelig utredet.

Dagdeponiene ligger på fjellet direkte over fjellhaller og adkomsttunnelen. I rapporten **NGU RAPPORT 2017.020** er det beskrevet at boringen av Bh4 stoppet ved ca. 240 m på grunn av en knusningssone. Vi tolker det som en indikasjon på at fjellet ikke er tett og at det vil være komplisert å holde rede på hvor vann fra dagdeponiene finner vegen på lang sikt.

Dreneringen av fjellhallene vil endre vannets bevegelser i fjellet og komplisere dette forholdet ytterligere. Selv om det er 2-300 m overdekning over fjellhallene mener vi det er unødig kompliserende å legge deponiene over hverandre. Når nasjonalt deponi for farlig avfall skal etableres må det velges et sted som i utgangspunktet er egnet. Det er ikke Raudsand.

8.3.1 Forurensing

Tingvollfjorden/Sunndalsfjorden er en prioritert vannforekomst, nasjonal laksefjord og næringsområde for akvakulturvirkosomhet. Det er omtalt i plandokumentene at foreløpige beregninger viser at påvirkning fra et utslipp vil ha en svært lokal påvirkning før utslippet blir fortynnet i fjorden etter utslipp på 30 m dyp. Det går ikke frem av vurderingene noe om tidsaspektet her siden lagringen er tenkt i all overskuelig fremtid. Ved å vise til at det trengs supplerende undersøkelser før man kan konkludere, faller mye av sikkerheten vekk. Det er videre ikke sikret i bestemmelsene hvordan og hvilke tiltak som skal settes i gang om det skulle bli utslipp eller registrert forhøyede verdier i fjorden.

KU konsentrerer seg i stor grad om syre og flyveaske som utgjør kanskje 95% av avfallet. Hva med de resterende 5% som er andre typer stoffer og forbindelser enn nevnte metaller og PCB. Hvordan oppfører disse stoffene seg ved utslipp til fjorden og hvilke virkninger har de? Hvordan virker stoffene sammen når de blandes og slippes ut i samme rør?

Planen synes å legge til grunn en optimal situasjon for driften av anlegget. Vi antar at blant annet kvaliteten på materialet som mottas til prosessering og deponering kan variere og at det kan gi utfordringer for driften. Vi mener avvik fra idealsituasjonen er realistisk, med påfølgende fare for økte utslipp.

Forutsetningen for å oppnå et godt resultatet er kontinuerlig rensing av store vannmengder i driftstiden og i etterdriftstiden. Vi mener denne forutsetningen blir **svært krevende** å etterleve og at sannsynligheten for uforutsette hendelser er undervurdert i KU/ROS.

I tillegg vil det fortsatt være utslipp fra de gamle gruvene og fra bedriften Real Alloy.

FIGUR 11 PÅSTAND OM KUN LOKAL PÅVIRKNING AV UTSLIPPET (BERGMESTEREN RAUDSAND AS)

Hva vet man egentlig om dyre- og plantelivet på dypere vann i fjorden? Vi mener det er mangelfullt kartlagt og at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven trer inn i dette tilfellet. Hele økosystemet og næringskjeden må vurderes og ikke bare enkeltarter. Faktum er at flere kvadratkilometer av fjordbunnen er forurensset fra tidligere utslipp og vi stiller oss tvilende til den marginale virkningen som er beskrevet for det nye utslippet, jf. fig. 11.

8.3.2 INNSIGELSE

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og med bakgrunn i plan- og bygningsloven § 1-1 første ledd, Naturmangfoldlovens føre-var-prinsipp, Vannforskriften, Sjøområdeplana, samt negative konsekvenser for områdets omdømme og for befolkning og næringsliv i nabokommunene fremmes innsigelse til deponi for uorganisk farlig avfall. Saken er ikke utredet tilstrekkelig til å kunne oppfylle forvaltningslovens krav til forsvarlig saksbehandling.